

Vad är en vitsippa?

För en tid sedan besökte jag en grundskola utanför Helsingborg, där eleverna har var sin dator som arbetsverktyg. Ett komplement till pennan. Rektor hade berättat att nu skulle det komma en 'riktig' professor på besök. Redan då jag spatserade över skolgården mot huvudbyggnaden förstod jag att detta var meddelat. I fönstren hängde eleverna och tittade på mig. Väl inne i skolan kunde jag notera att flera av dem hade mitt porträtt som skrivbordsunderlag på datorn. Pinsamt hedrande.

- Du har arbetat i Umeå, va? konstaterade någon.
- Jag vet att en av dina döttrar har samma namn som jag! noterade en annan.
- Har du åkt ända från Jönköping!?
- Men hur kan ni veta allt detta?
- Vi har googlat dig! meddelade eleverna i ett illa dolt triumfatoriskt kunskapsöverläge.

Det var första gången som jag kom in i ett klassrum där alla eleverna visste mitt namn, var jag jobbar och var jag jobbat tidigare, vad mina barn heter och var jag bor – samtidigt som jag inte hade en aning om deras namn, var de bor eller vad de sysslar med.

När så skolarbetet kom igång satt alla på sina plaster, inget motionerande i mittgången. Lika lugnt och ivrigt engagerat som på vilken arbetsplats som helst där man målmedvetet och kreativt samarbetar i en kunskapsutveckling. Ingen som 'glömt' boken. Ingen hade 'tappat' pennan. Ingen som inte visste vad de skulle arbeta med. Allt hade de i den egna datorn.

I den skolan är det heller ingen som undrar vad en vitsippa är för något.

SVT-serien Klass 9A startade igår kväll sin andra säsong. Nu är det en skola i Örebro som ställt sig till förfogande. Mycket är likt från första omgången men några viktiga delar är förändrade. De så kallade stjärnpedagogerna är något färre till antalet. De ska nu inte själva ta över skolan och Klass 9A. De ska istället coacha lärarna i ambitionen att få eleverna att nå fram till de högsta betygen. Den dramaturgiska greppet är detsamma som tidigare – eleverna i Klass 9A är sämst på allt. De vet ens inte vad en vitsippa är, konstaterar en av stjärnpedagogerna.

Gårdagens avsnitt inleddes med att en av lärarna söker sig ned i skolans källare för att i en mörk skrubb leta fram linjerade skrivhäftet. Hon blir sedan tillfrågad om vad hon skulle önska sig då hon möter klassen.

- Att alla sitter tysta som möss och bara lyssnar och lyssnar och frågar och frågar, säger hon andäktigt. Lärarens förväntningar på verksamheten är glasklar: Här skriver vi i skrivhäftet och allt ska utgå från mig. Jag vet allt och svarar på frågor. När verkligheten visar sig vara en helt annan rycker superpedagogerna ut och beteendetränar läraren till att erövra ett mera auktoritärt förhållningssätt till eleverna.

Skillnaden mellan skolan i Örebro och Helsingborg är avgrundsstor. I Örebro skriver eleverna i linjerade häften. Där utgår man ifrån skolans och lärarnas behov. Då ser man ned på eleverna. I sådana skolor kan man med

förfäran och kritik konstatera att eleverna inte vet vad en vitsippa är utan att ens tänka på att det är ett respektlöst sätt att behandla en ung människa som är på väg att lära sig, som dessutom kommer från ett annat land. Ett exempel på den farliga vardagsrasismen. Det är också på de skolorna som man antar att lärarna når framgång genom att harkla sig och höja rösten. Där skiljer man inte på att vara auktoritär och att vara en auktoritet för eleverna.

I Helsingborg ligger utgångspunkten i elevernas behov och förutsättningar. Då blir eleverna medskapande i kunskapsutvecklingen och lärarna behöver vare sig harkla sig eller höja rösten, inte ens kavla upp ärmarna. Här googlar eleverna en *Anemone nemorosa* på nolltid – om man behöver den kunskapen. Olikheterna är mycket allvarliga, de lägger grunden till den största faran med svensk skola just nu och det är att de lokala förutsättningarna skapar kunskaps- och kompetenssegregering.

Det är bra att skolan och lärarna uppmärksammas i våra medier. Lärare är på alla sätt värda all publicitet. Det jag inte är lika förtjust i är denna envisa, närmast imbecilla faiblesse för att alltid ta fram de värsta exemplen. Både då det gäller elevernas kunskapsnivåer och uppföranden men också superpedagogernas sätt att råda och tipsa. När ska skolan få en serie i Doktor House klass, där ett kompetent team av lärare och forskare tillsammans löser de allra svåraste lärandeproblemen?

Tomas Kroksmark  
Professor i pedagogiskt arbete  
Högskolan för lärande och kommunikation